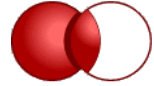

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 550, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

UR: 022-02, 026-03/06

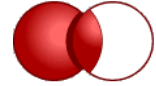
**IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
na dan 31.12.2005. godine**

J.P. MEĐUNARODNI AERODROM «SARAJEVO» d.o.o.

Sarajevo, juli 2006. godine

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBIH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 550, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

**VLADI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNOM MINISTARSTVU PROMETA I KOMUNIKACIJA
NADZORNOM ODBORU J.P. MEĐUNARODNI AERODROM «SARAJEVO» d.o.o.
UPRAVI J.P. MEĐUNARODNI AERODROM «SARAJEVO» d.o.o.**

NEOVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE

1. Obavili smo reviziju finansijskih izvještaja Javnog preduzeća Međunarodni aerodrom «Sarajevo» d.o.o. (u daljem tekstu – Društvo), i to Bilansa stanja na dan 31.12.2005. godine, Bilansa uspjeha, Izvještaja o novčanim tokovima i Izvještaja o promjenama u kapitalu, prikazanih na stranicama od 1 do 4. Za ove izvještaje odgovorna je Uprava Društva. Naša odgovornost svodi se na izražavanje mišljenja o tim finansijskim izvještajima na temelju provedene revizije, o čemu je konstatovano na stranicama od 5 do 18.
2. Reviziju smo obavili na osnovu ovlaštenja, u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u Federaciji BiH («Sl.novine FBiH»br: 22/06), međunarodnim INTOSAI standardima o reviziji i revizorskim standardima Međunarodne federacije računovođa. Ovi standardi zahtijevaju planiranje i obavljanje revizije tako da revizija pruži razumno uvjerenje o tome ima li u finansijskim izvještajima značajnih pogrešaka, kao i jesu li finansijske transakcije izvršene u skladu sa zakonskim propisima. Revizija je uključila ispitivanje, testiranje i prikupljanje dokaza koji potkrepljuju iznose i objave u finansijskim izvještajima. Revizija je također obuhvatila procjenu primjenjenih računovodstvenih načela i vlastitih računovodstvenih politika, ocjenu primjene ostalih važećih propisa i značajnih procjena Uprave, kao i cjelokupne prezentacije finansijskih izvještaja. Vjerujemo da je provedena revizija pouzdani osnov za izražavanje našeg mišljenja.
3. Provedenom revizijom, utvrdili smo da je Društvo:
  - u ranijem periodu vršilo revalorizaciju nekretnina, postrojenja i opreme prema utvrđenim koeficijentima, u skladu sa tada važećim propisima Federacije BiH, ali obzirom da isti ne odražavaju fer ili tržišnu vrijednost, kao i zbog neizvršene procjene u skladu sa MRS-om 16 «Nekretnine, postrojenje i oprema», vrijednost istih može odstupati od iskazanih stanja u knjigovodstvu, što je pojašnjeno u tački 5.2.1.
  - zakupilo poslovni prostor od PC «Proaktiv» d.d. Sarajevo, pravnog lica u kojem ima značajan udio u vlasništvu (preko 20 % glasačke moći), u poslovne svrhe na dvije godine, ali da isti nije koristilo za predviđene namjene, što je povećalo troškove poslovanja u revidiranoj godini za 103.510 KM, o čemu je pojašnjeno u tački 5.7.6.
4. Prema našem mišljenju, osim za napomene navedene u tački 3., finansijski izvještaji Javnog preduzeća Međunarodni aerodrom «Sarajevo» d.o.o. daju istinit i fer pregled u svim značajnim aspektima, o položaju i finansijskim rezultatima poslovanja za godinu koja je završila na dan 31.12.2005.

Zamjenik generalnog revizora
Branko Kolobarić, dipl.oec.

Generalni revizor
mr.sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

**BILANS STANJA
NA DAN 31.12.2005. GODINE**

O p i s	2005.	2004.
DUGOROČNA IMOVINA	91.111.638	89.337.660
Nematerijalna sredstva	68.528	85.174
Patenti, licence i koncesije	15.194	15.194
Ostala nematerijalna sredstva	53.334	69.980
Materijalna sredstva	82.761.610	81.403.078
Zemljišta i šume	21.230.799	21.230.799
Građevinski objekti	44.150.874	40.505.169
Oprema	10.285.440	13.162.652
Ostala materijalna sredstva	7.068.185	6.438.646
Avansi za materijalna sredstva	26.312	65.812
Finansijska sredstva	8.281.500	7.849.408
Udjeli u pravna lica u grupi	2.682.981	2.269.283
Ostala dugoročna potraživanja	5.476.324	5.476.324
Unaprijed plaćeni troškovi	122.195	103.801
KRATKOROČNA IMOVINA	12.256.484	9.821.941
Zalihe	1.178.436	993.599
Sirovine i materijal, rezervni djelovi i sitan inventar	1.177.601	993.164
Avansi za nabavku sirovina, materijala, rezervn.djel. i invent.	835	435
Potraživanja	3.762.114	2.971.068
Kupci	2.156.730	1.388.089
Ostala potraživanja	1.605.384	1.582.979
Gotovina i ekvivalenti gotovine	7.315.934	5.857.274
IMOVINA – SREDSTVA –UKUPNO (AKTIV A)	103.368.122	99.159.601
Vanbilansna evidencija	2.683.627	2.427.025
KAPITAL	73.408.302	68.578.162
Upisani uplaćeni vlasnički kapital	44.140.000	44.140.000
Revalorizacione rezerve	3.385.826	3.385.826
Rezerve	16.809.550	12.977.898
Akumulirana dobit	9.072.926	8.074.438
OBAVEZE	29.959.820	30.581.439
Dugoročne obaveze	26.028.649	28.390.860
Ostali dugoročni krediti	5.512.166	5.812.913
Ostale dugoročne obaveze	0	21.823
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	20.516.483	22.556.124
Tekuće obaveze	3.931.171	2.190.579
Ostali kratkoročni krediti	1.634.581	1.417.461
Obaveze prema ostalim dobavljačima	1.757.503	307.267
Obaveze za porez na promet proizvoda i usluga	42.201	23.870
Druge obaveze	337.715	368.685
Kratkoročna razgraničenja i rezervisanja	159.171	73.296
KAPITAL I OBAVEZE – UKUPNO (PASIVA)	103.368.122	99.159.601
Vanbilansna evidencija	2.683.627	2.427.025

Bilans stanja potpisan od strane ovlaštenog lica JP Međunarodni aerodrom "Sarajevo", dana, 22.02.2006. godine.
Nerevidirani finansijski izvještaji usvojeni su od strane Nadzornog odbora, dana, 22.02.2006. godine i Skupštine Društva, dana, 26.06.2006. godine.

BILANS USPJEHA ZA GODINU KOJA JE ZAVRŠILA 31.12.2005.

Naziv konta	2005.	2004.
Prihodi od prodaje	25.274.389	23.162.943
Troškovi prodaje	18.762.545	17.301.145
Bruto dobit - dobit iz redovnog poslovanja	6.511.844	5.861.798
Troškovi distribucije	600.709	554.810
Troškovi administracije	1.001.183	924.683
Dobit iz aktivnosti	4.909.952	4.382.305
Prihodi od finansiranja	875.730	1.279.388
Ostali prihodi	2.125.770	2.201.214
Rashodi od otpisivanja ulaganja	41.254	57.191
Rashodi od finansiranja	1.358.931	588.931
Ostali rashodi	150.642	223.804
Dobit prije poreza	6.360.625	6.992.981
Porez na dobit	1.921.940	2.111.329
Dobit poslije poreza	4.438.685	4.881.652
Neto dobit za period	4.438.685	4.881.652

Bilans uspjeha potpisan od strane ovlaštenog lica JP Međunarodni aerodrom "Sarajevo", dana, 28.02.2006. godine.
 Nerevidirani finansijski izvještaji usvojeni su od strane Nadzornog odbora, dana, 22.02.2006. godine i Skupštine Društva, dana, 26.06.2006. godine.

**IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA
ZA PERIOD OD 01.01. DO 31.12.2005. GODINE**

R.broj	Opis	Oznaka	2005.
	Gotovinski tok iz poslovnih aktivnosti		
1	Neto dobit/dobitak		4.438.685
	Usklađivanje za:		
2	Amortizacija/vrijednost usklađivanja nematerijalnih sredstava	+	19.472
3	Rashodi (prihodi) od otuđenja nematerijalnih sredstava	+(-)	
4	Amortizacija/vrijednost usklađivanja materijalnih sredstava	+	5.116.164
5	Rashodi (prihodi) od otuđenja materijalnih sredstava	+(-)	
6	Usklađivanje po osnovu finansijskih stalnih sredstava	+(-)	391.455
7	Nerealizovani rashodi (prihodi) kod razmjene valuta na tržištu (kursne razlike)	+(-)	
8	Ostala usklađ. za negotovins.stavke i tokove koji se odnose na ulag.i fin.akt.	+(-)	
9	Svega 2 do 8		5.527.091
10	Povećanje (smanjenje) zaliha	- (+)	184.837
11	Povećanje (smanjenje) potraživanja	- (+)	791.046
12	Povećanje (smanjenje) obračunatih nefakturisanih prihoda	- (+)	
13	Povećanje (smanjenje) unaprijed plaćenih troškova	- (+)	18.394
14	(Povećanje) smanjenje obaveza prema dobavljačima	+ (-)	1.450.236
15	(Povećanje) smanjenje ostalih obaveza	+ (-)	(12.639)
16	(Povećanje) smanjenje obračunatih troškova	+ (-)	41.595
17	(Povećanje) smanjenje odgođenih prihoda	+ (-)	44.280
18	Svega 10 do 17		529.195
19	A. Neto gotovina dobivena od poslovnih aktivnosti (red.br. 1+9+18)		10.494.971
	Gotovinski tok od ulagačkih aktivnosti		
20	Nabavka (prodaja) nematerijalnih sredstava	- (+)	(2.826)
21	Nabavka (prodaja) materijalnih sredstava	- (+)	(6.474.696)
22	Sticanje (otuđenje) udjela u podružnicama	- (+)	(413.698)
23	Sticanje (otuđenje) udjela u pridruženim pravnim licima	- (+)	
24	Dati krediti (povrat kredita) pravnim licima u grupi	- (+)	
25	Dati krediti (povrat kredita) drugim povezanim pravnim licima	- (+)	
26	Nabavka (otuđenje) drugih ulaganja	- (+)	
27	Dati krediti (povrat kredita) drugim pravnim licima	- (+)	
28	Ostali tokovi od ulagačkih aktivnosti	- (+)	
29	B. Neto gotovina korištena u ulagačkim aktivnostima (red.br. 20 do 28)		(6.891.220)
	Gotovinski tok od finansijskih aktivnosti		
30	Primici od izdavanja dionica i ostalih oblika formiranja i povećanja kapitala	(+)	
31	Otkup (iskup) dionica i ostalih oblika kapitala	(-)	
32	Nabavka (prodaja) vlastitih dionica	- (+)	
33	Primljena pozajmljena sredstva	+	2.224.007
34	Povrat pozajmljenih sredstava	(-)	(2.329.457)
35	Plaćanje dividendi	(-)	
36	Ostali troškovi od finansijskih sredstava-tokovi od finansijskih aktivnosti	- (+)	(2.039.641)
37	C. Neto gotovina korištena u finansijskim aktivnostima (red.br. 30 do 36)		(2.145.091)
38	Neto povećanje (smanjenje) gotovine i ekvivalenata gotovine (A+B+C)		1.458.660
39	Početno stanje gotovine i ekvivalenata gotovine na računu i u blagajni		5.857.274
40	Konačno stanje gotovine i ekvivalenata gotovine na računu i u blagajni		7.315.934
41	Neto povećanje (smanjenje) gotovine i ekvivalen.gotovine (red.br: 40-39)		1.458.660

Izveštaj o gotovinskim tokovima potpisan od strane ovlaštenog lica JP Međunarodni aerodrom "Sarajevo", dana, 28.02.2006. godine.

Nerevidirani finansijski izvještaji usvojeni su od strane Nadzornog odbora, dana, 22.02.2006. godine i Skupštine Društva, dana, 26.06.2006. godine.

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U KAPITALU ZA 2005. GODINU

Opis	Upisani vlasnički kapital	Revalori- zacione rezerve	Ostale rezerve	Akumulirani dobitak (gubitak)	Ukupno
Stanje na dan 31.12.2003. god.	44.139.555	3.385.826	7.159.207	8.476.588	63.161.176
Izdav. dion. i ost. pov. vlasn. kap.	445		5.818.691	1.583.496	7.402.632
Revalorizacija stalnih sredstava					
Neto (dobit) gubitak razdoblja				4.881.652	4.881.652
Raspored dobitka (gubitka)				(1.923.757)	(1.923.757)
Ostala smanjenja vlasn. kapitala				(4.943.541)	(4.943.541)
Stanje na dan 31.12.2004. god.	44.140.000	3.385.826	12.977.898	8.074.438	68.578.162
Izdavanje dionica i ost. pov. vl. kap.			3.831.652	1.441.455	5.273.107
Revalorizacija stalnih sredstava					
Neto dobit razdoblja				4.438.685	4.438.685
Neto gubitak razdoblja					
Raspored dobitka					
Raspored gubitka					
Ostala smanjenja vlasn. kapitala				(4.881.652)	(4.881.652)
Stanje na dan 31.12.2005. god.	44.140.000	3.385.826	16.809.550	9.072.926	73.408.302

Izveštaj o promjenama na kapitalu potpisan od strane ovlaštenog lica JP Međunarodni aerodrom "Sarajevo", dana, 28.02.2006. godine.

Nerevidirani finansijski izvještaji usvojeni su od strane Nadzornog odbora, dana, 22.02.2006. godine i Skupštine Društva, dana, 26.06.2006. godine.

IZVJEŠTAJ O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA J.P. Međunarodni aerodrom «Sarajevo»d.o.o. za 2005. godinu

1. UVOD

Javno preduzeće Međunarodni aerodrom «Sarajevo» d.o.o. (u daljem tekstu - Društvo) je pravni subjekat koji samostalno obavlja djelatnost od javnog društvenog interesa u vazдушnom saobraćaju, u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima u Federaciji BiH. Društvo je osnovano 1969. godine, a od 1991. godine, u 100 % je vlasništvu Federacije BiH. U sudski registar kao društvo sa ograničenom odgovornošću, upisano je 23.12.1997. godine, pod brojem I-13237.

Kapital Društva upisan na dan 31.12.2004. godine iznosi 44.140.000 KM. Osnovni kapital sačinjava jedan udio u visini 100 % osnovnog kapitala u vlasništvu Federacije BiH. U skladu sa članom 24. Statuta, a na osnovu odluke Nadzornog odbora br: 01-5741, od 10.11.2005. godine, Društvo je u fond rezervi izdvojilo 3.781.652 KM. Prema novom Statutu, koji je stupio na snagu avgusta 2005.godine, Skupština je nadležna za raspored dobitka i uplate u fond rezervi. Do okončanja predmetne revizije, dobit za 2005. godinu nije bila raspoređena, obzirom da se sjednica Skupština nije održala.

Osnovna djelatnost Društva su usluge zračnog prometa, uključujući usluge poletno-sletne staze, osvjjetljenje piste, parkiranje, putničke usluge, usluge manipulisanja i generalne avijacije ili ukratko: prijevoz putnika i robe u vazдушnom saobraćaju. Društvo u skladu sa članom 7. Statuta obavlja i druge djelatnosti kojima doprinosi potpunijem iskorištavanju kapaciteta i kontinuiranom obavljanju osnovne djelatnosti, a to su: najam prostora na aerodromu, usluge reklame i propagande, duty free trgovina i restoran.

Organizacija poslovanja Društva uređena je Pravilnikom o radu usvojenim od strane Nadzornog odbora 04.04.2005. godine, a u sklopu kojeg je i unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta sa Pravilnikom o plaćama i koeficijentima za obračun.

Društvo je svoju unutrašnju organizaciju rada uredilo putem slijedećih organizacionih jedinica:

- Kabinet generalnog direktora,
- Sektor prometa i usluga u zračnom prometu,
- Sektor tehnike i održavanja,
- Sektor za finansijske poslove,
- Sektor komercijale,
- Sektor za pravne, kadrovske i administrativne poslove,
- Sektor za informatičke i tekekomunikacijske tehnologije i
- Sektor za razvoj aerodroma.

Sektori su organizirani u službe i odjeljenja.

Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji poslova, usvojenim od strane Nadzornog odbora 04.04.2005. godine, a na koji je nadležno resorno, Federalno ministarstvo prometa i komunikacija dalo saglasnost, predviđeno je 481 radno mjesto.

Ukupan broj zaposlenih u Društvu na dan 31.12.2005. godine bio je 340.

Sjedište Društva je u Sarajevu, u ulici Kurt Schorka broj 36.

2. CILJ I OBIM REVIZIJE

Cilj predmetne revizije je bio da se na osnovu provedene revizije omogućí izražavanje mišljenja o tome da li su finansijski izvještaji pripremljeni u svakom značajnom pogledu u skladu sa važećom zakonskom regulativom, da li su tačno, realno i objektivno iskazani prihodi, rashodi, sredstva, obaveze i kapital, da li su provedene sve potrebne procedure u vezi trošenja sredstava i da li je vlasnik o svemu pravovremeno izvješten.

Cilj revizije je bio i izražavanje mišljenja o osnovanosti, dokumentovanosti i transparentnosti trošenja sredstava, a na osnovu propisanih i datih ovlaštenja, kao i ocjena računovodstvenog sistema i sistema internih kontrola, način njihovog uspostavljanja, funkcionisanja i osposobljenosti za zaštitu imovine i otkrivanje značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvještajima. Poseban naglasak dat je na ocjenu adekvatnosti

poduzetih mjera od strane Uprave u provođenju i postizanju postavljenih ciljeva, a prije svih, u pogledu efikasne zaštite imovine, realnog planiranja, fakturisanja pruženih i izvršenih usluga i naplatu potraživanja, kao i u pogledu uspostave cjelovitog sistema internih kontrola. Zbog ograničenja vremena i resursa, revizijom nismo obuhvatili cjelokupno područje poslovanja, niti smo ispitivali sve transakcije. Sistemom uzorka ispitivali smo planirane procese vezane za upravljanje i rukovođenje, imovinu, prihode, obaveze, neke značajnije troškove i rashode, kao i akta i procedure javnih nabavki.

Revizija je također uključila i davanje preporuka za dalji rad sa posebnim naglaskom na što efikasnije i ekonomičnije poslovanje, racionalnije korištenje sredstava i zaštitu imovine.

3. REZIME

Nakon provedene revizije finansijskih izvještaja i razgovora sa Upravom i zaposlenima, došli smo do saznanja da je od ponovnog otvaranja aerodroma, 1996.godine, revidirana, 2005. godina bila najuspješnija za Društvo. Ostvaren je najveći fizički obim usluga, sklopljeni su ugovori za uvođenje u redovni zračni promet dvije nove respektabilne kompanije, a privedene su kraju i predradnje za uvođenje «Air France» i «British Airways»-a u redovni promet. U cilju poboljšanja operativnih uslova manevarskih površina, završena je investicija presvlačenja poletno-sletne staze. Pomenuta investicija finansirana je iz vlastitih sredstava. Ostvarena dobit u iznosu od 4.909.953 KM potvrđuje uspješan rad u revidiranoj 2005.godini, iako je čitav niz rizika u okruženju mogao imati negativne posljedice na rad Društva. Zbog problema u poslovanju, krajem 2005. godine, jedan avioprevoznik obustavio je letove, a i još neki avioprevoznici koji redovno lete za Sarajevo posluju sa gubicima, što bi se u svakom slučaju moglo odraziti i na poslovanje Društva. I pored toga, uvjerali smo se da Društvo pomaže i stimulise domaćeg avioprevoznika, kompaniju «Air Bosna». U cilju podsticaja njegovog poslovanja i dovođenja na nivo inostranih avioprevoznika, Programom mjera podrške aerodroma razvoju BiH avioprevoznika i Planom poslovanja za 2005. godinu, Društvo je utvrdilo paket stimulativnih mjera. Na osnovu Odluke Vlade FBiH broj: 39/05, od 24.01.2005. godine («Sl.novine Federacije BiH broj: 8/05»), Društvo je otpisalo dugovanje «Air Bosne» iz 2002. i 2003. godine, u ukupnom iznosu od 1.041.893 KM. Sa ovom Odlukom upoznat je i Nadzorni odbor na sjednici održanoj 10.02. 2005.godine. U cilju dalje podrške, Društvo je odobrilo popust od 50 % na cijene landinga, handlinga i lightinga i 40 % popusta na cijenu odleđivanja aviona JP «Air Bosna», a na osnovu Cjenovnika aerodromskih usluga za 2005. godinu i Odluke Nadzornog odbora o osnovama cijenovne politike Društva za period od 2005. do 2007. godine. Prema izjavama odgovornih lica, ovakvi popusti se odobravaju veoma rijetko i selektivno.

U 2005. godini stupila su na snagu dva vrlo značajna zakona po kojima je Društvo trebalo da postupa i da ih implementira, i to Zakon o javnim preduzećima u Federaciji BiH i Zakon o javnim nabavkama BiH. Primjena Zakona o javnim nabavkama doprinijela je većoj transparentnosti, ali je bilo određenih poteškoća i nesnalaženja, u što smo se uvjerali tokom provođenja revizije. U Društvu smatraju da bi kod nabavki trebalo slijediti primjer ERBD i njihove procedure koje su se pokazale efikasne. Zakon o javnim preduzećima u Federaciji BiH nije implementiran u potpunosti. Donesen je trogodišnji plan poslovanja, usklađeni su postojeći i doneseni nedostajući akti, osim akta o etičkom kodeksu koji je izrađen u nacrtu. Nije uspostavljen Odjel za internu reviziju. Ono što je imalo uticalo na izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima za 2005. godinu, odnosi se na slijedeće:

Društvo je u ranijem periodu vršilo revalorizaciju nekretnina, postrojenja i opreme prema utvrđenim koeficijentima, u skladu sa tada važećim propisima Federacije BiH. Obzirom da isti ne odražavaju fer ili tržišnu vrijednost, kao i radi neizvršene procjene, moguće je da vrijednost cjelokupne imovine odstupa od iskazanih stanja u knjigovodstvu.

U oktobru 2004. godine, Društvo je u poslovne svrhe zakupilo poslovni prostor od PC «Proaktiv» d.d. Sarajevo, pravnog lica u kojem ima značajan udio u vlasništvu (preko 20 % glasačke moći). Provedenom revizijom utvrdili smo da se isti nije koristio za predviđene namjene, što je povećalo troškove poslovanja samo u revidiranoj godini za iznos od 103.510 KM.

4. OSVRT NA PRETHODNU REVIZIJU

Ovo je prva godina u kojoj Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH provodi reviziju finansijskih izvještaja i usklađenosti iskazanih iznosa u tim izvještajima sa propisima. Revizija finansijskih izvještaja za 2003, 2004. i 2005. godinu izvršena je od strane vanjske, komercijalne revizorske kuće. Pored vanjske

revizije, u Društvu je do formiranja Odjela za internu reviziju, u cilju kontrole kvaliteta rada i troškova, oformljena Stalna komisija za realiziranje poslova interne kontrole, koja je imala utvrđen djelokrug rada. Komisija je sačinjavala izvještaje o obavljenoj kontroli i podnosila ih na uvid Upravi Društva. Pored ostalog, Komisija je kontrolisala primjenu Cjenovnika aerodromskih usluga, način odobravanja popusta, kontrolu gotovinskih naplata, kontrolu nabavki, kao i kontrolu troškova goriva, reprezentacije, reklame, propagande i troškove telefona.

5. NALAZI I PREPORUKE

5.1. Upravljanje i rukovođenje

Prema Zakonu o javnim preduzećima u Federaciji BiH i Statutu, usvojenom od strane Skupštine, dana, 05.08.2005.godine, organi upravljanja Društva su:

- Skupština,
- Nadzorni odbor,
- Uprava i
- Odbor za reviziju, kao poseban organ.

Ovlasti **Skupštine Društva**, u ime Federacije BiH, vlasnika kapitala, vrši resorno Federalno ministarstvo prometa i komunikacija putem opunomoćenika imenovanih u skladu sa Uredbom o vršenju ovlasti organa FBiH u privrednim društvima sa učešćem državnog kapitala. Skupštinu čine tri člana, koji su imenovani Rješenjem resornog ministarstva, broj: 01-27-662/05, od 04.08.2005.godine, sa mandatom u trajanju od jedne godine. Skupština je najviši organ upravljanja zadužen za donošenje Statuta, njegove izmjene i dopune, donošenje trogodišnjeg plana poslovanja, u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima u Federaciji BiH. Skupština donosi etički kodeks, poslovnik o radu, vrši imenovanje članova Nadzornog odbora i Odbora za reviziju. Skupština je nadležna za usvajanje izvještaja o poslovanju, raspodjeli dobiti ili pokriću eventualnog gubitka, odlučuje o kupovini dionica, nekretnina ili pak uzimanju kredita i drugim transakcijama tokom poslovne godine u većem obimu od trećine knjigovodstvene vrijednosti imovine Društva.

Tokom revidirane 2005. godine Skupština je održala 5 sjednica, na kojima je između ostalog usvojen Statut Društva i trogodišnji plan poslovanja za period od 2006. do 2008. godine. Na prijedlog Nadzornog odbora, početkom 2006. godine, Skupština je imenovala Odbor za reviziju.

Na osnovu Informacije Uprave o opravdanosti kupovine dionica PC "Proactiv", Skupština Društva donijela je odluku o kupovini 35.652 dionice u vrijednosti od 454.952 KM. Prema toj Informaciji, PC "Proactiv" ne radi, nema uposlenih radnika, nije opterećena dugovima i tekućim troškovima, ali raspolaže nekretninama u neposrednoj blizini kompleksa aerodroma. Zbog toga u Upravi smatraju da je ova firma interesantna za potencijalne investiture, radi čega i smatraju opravdanim ulaganja u istu. Prema procjeni Uprave Društva, ova transakcija ni po kojem osnovu ne predstavlja rizik za Društvo, jer kako se navodi u Informaciji, čak i u slučaju da ne dođe do realizacije planiranog projekta PC "Proactiv", uložena sredstva se mogu vratiti (naplatiti) iz imovine, prodajom zemljišta i objekata.

Naše provjere tokom revizije pokazale su da Društvo ima i druge poslovne odnose sa PC "Proactiv". Istoj redovno plaća zakupninu, po osnovu zakupa poslovnog prostora i zemljišta, što ukazuje da je firma aktivna i da posluje. Po tom osnovu u 2005. godini, ukupno je uplaćeno 131.010 KM, dok je po osnovu udjela u PC «Proaktiv», Društvo sa 30.06.2006. godine, evidentiralo i pripadajući dio gubitka pomenute firme, u iznosu od 41.253 KM.

Nadzorni odbor Društva u tekućem mandatu imenovan je Rješenjem Federalnog ministra prometa i komunikacija, broj: 01-27-777-3/04, od 19.11.2004. godine, sa mandatom od 4 godine. Naknada članovima Nadzornog odbora utvrđena je ugovorom zaključenim između članova Nadzornog odbora i direktora Društva. Visina naknade utvrđena je uz saglasnost Federalnog ministarsrva prometa i komunikacija, broj: 01-27-42-2/05, od 10.02.2005. godine. U skladu sa navedenim ugovorom, predsjedniku Nadzornog odbora isplaćuje se mjesečna naknada u iznosu od 1.440 KM, a članovima Nadzornog odbora po 1.200 KM. U vezi sa naprijed navedenim, smatramo da je značajno napomenuti da na nivou Federacije BiH ne postoji akt kojim je od strane vlasnika kapitala uređena visina naknada ili kriteriji za njeno utvrđivanje, što samo iznosimo kao činjenicu, bez naše procjene.

U 2005. godine, Nadzorni odbor održao je 11 sjednica. Sjednice su vođene u skladu sa usvojenim Poslovnikom. Nadzorni odbor je pripremio Nacrt Etičkog kodeksa i isti će se u ovoj godini ponuditi Skupštini na usvajanje.

Uprava Društva, shodno članu 45. Statuta, organizuje rad i rukovodi poslovanjem Društva. Uprava odgovara za zakonitost u poslovanju i vođenju odgovarajućih računovodstvenih evidencija koje u svakom trenutku treba da tačno prikazuju stanje i finansijski položaj Društva. Upravu čine generalni direktor i dva izvršna direktora, čiji mandat traje četiri godine sa mogućnošću ponovnog imenovanja. Sa članovima Uprave zaključeni su menadžerski ugovori. Ugovori su zaključeni sa 01.11.2005. godine sa primjenom od dana njihovog imenovanja, t.j. od 08.07.2005. godine. Od osmog mjeseca 2005. godine, vode se zapisnici sa sjednica Uprave. Tokom revizije prezentiran nam je i Poslovnik o radu Uprave, usvojen 13.04.2006. godine. Služba finansija redovno dostavlja generalnom direktoru mjesečne izvještaje o poslovanju sa svim relevantnim pokazateljima, potrebnim za donošenje poslovnih odluka. Revizijom smo utvrdili da su pored godišnjeg plana poslovanja, u Društvu, u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima, usvojili i trogodišnji plan poslovanja. Proces planiranja odvija se uz učešće svih sektora, na osnovu utvrđenih ciljeva i zadataka Društva kao cjeline, prema planskim podlogama svih organizacijskih dijelova. U finalnoj izradi planova aktivno učestvuju Sektor komercijale, Sektor finansija i Sektor razvoja, dok u procesu usvajanja planova, u skladu sa datim ovlaštenjima učestvuju Uprava, Nadzorni odbor i nadležno resorno ministarstvo. Implementacija planom postavljenih zadataka vrši se na osnovu pregleda finansijskih rezultata na mjesečnom nivou, kvartalnom nivou, izvještajima o radu sektora na godišnjem nivou. Sve vrste izvještaja generalni direktor Društva dobiva kontinuirano, te na taj način može pratiti ostvarivanje planiranih veličina. Uprava Društva vodi brigu i o ostvarivanju planskih zadataka i poduzima potrebne aktivnosti na osnovu finansijskih izvještaja koje Služba finansija redovno dostavlja generalnom direktoru. O realizaciji planova Uprava izvještava Nadzorni odbor.

U toku predmetne revizije uspostavljen je Odbor za reviziju. Očekujemo da će se u što skorije oformiti i Odjel za internu reviziju, što je i obaveza prema Zakonu o javnim preduzećima u Federaciji BiH. Odjel će vršiti nadzor i kontrolisati primjenu važećih zakona i akata, neovisno od Uprave Društva.

Preporučujemo Upravi i organima upravljanja analizu ekonomsko finansijskih odnosa sa PC «Proaktiv» i zauzimanje jasnog stava u vezi daljih poslovnih odnosa sa istim pravnim licem, o čemu Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH treba da bude obaviješten.

5.2. Stalna sredstva

5.2.1. Materijalna i nematerijalna sredstva

U finansijskim izvještajima Društva, vrijednost materijalnih i nematerijalnih sredstava i promjene tokom 2005. godine iskazane su kako slijedi:

	<u>Opis</u>	<u>Zemljište</u>	<u>Gradevine</u>	<u>Oprema</u>	<u>Inv.u toku</u>	<u>Nemater.sr.</u>	<u>Ukupno</u>
1.	Nabavna vrijednost:						
	Stanje na dan 01.01.2005. godine	21.230.799	48.578.281	30.387.376	6.438.646	145.118	106.780.220
	- nabavka		12.444.923	1.064.844	14.094.500	2.826	27.607.093
	- donacije				36.173		36.173
	- prij.rez.dijel.na osn.sred.			(18.013)			(18.013)
	- pren.sa prip.u upotrebu				(13.501.134)		(13.501.134)
	- aktiviranje nova inv.		(9.480.275)				(9.480.275)
	Stanje na dan 31.12.2005. godine	21.230.799	51.542.929	31.434.207	7.068.185	147.944	111.424.064
2.	Akumulirana amortizacija:						
	Stanje na dan 01.01.2005. godine		8.073.111	17.224.725		59.944	25.357.780
	- amortizacija za 2005. godinu		1.198.887	3.932.675		19.473	5.151.035
	- prij.rez.dijel.na osn.sred.			(8.633)			(8.633)
	- aktiviranje nova inv.		(1.879.943)				(1.879.943)
	Stanje na dan 31.12.2005. godine		7.392.055	21.148.767		79.416	28.620.239
3.	Neto knjigovodstvena vrijednost:						
	Stanje na dan 31.12.2005. godine	21.230.799	44.150.874	10.285.440	7.068.185	68.527	82.803.825
	Stanje na dan 31.12.2004. godine	21.230.799	40.505.170	13.162.651	6.438.646	85.174	81.422.440

Društvo ima zakonsku obavezu usklađivanja stvarnog stanja koje se utvrđuje popisom sa stanjem iskazanim u knjigovodstvu. Provedenom revizijom utvrdili smo da je na osnovu Pravilnika o popisu i Odluke Uprave o popisu i formiranju komisija za popis, broj: i-2107, od 23.11.2005. godine, redovni godišnji popis počeo 30.11.2005. godine. Popisne komisije obavile su procedure popisa u skladu sa aktima koji regulišu ovu oblast. Za rad u komisijama, direktor Društva je Odlukom broj: i-2468, od 28.02.2006. godine, odredio naknade u iznosu 250 KM za predsjednike i po 200 KM za članove komisija. Koordinaciju popisa i objedinjavanje pojedinačnih izvještaja popisnih komisija obavilo je društvo za reviziju «Ćatić» d.o.o. iz Sarajeva. Pomenuto društvo je još ranije izabrano za obavljanje finansijsko-računovodstvenog nadzora. Po riječima odgovornih u Društvu, na ovaj način su htjeli što objektivniji popis, te su stoga, na osnovu člana 46. Zakona o javnim nabavkama, člana 47. Statuta i člana 59. Pravilnika o nabavci roba, vršenju usluga i ustupanju radova, slanjem konkurentskog zahtjeva bez objave obavijesti, odabrali ovu revizorsku kuću. Sa istom je sklopljen ugovor u vrijednosti 1.210 KM mjesečno. Odluku o izboru broj: 01-1989/05, od 10.11.2005. godine, donio je direktor Društva, u skladu sa svojim ovlastima. Izvještaj o izvršenom popisu sa stanjem na dan 31.12.2005. godine sačinjeno je od strane pomenute revizorske kuće i dostavljeno Upravi januara 2006. godine.

Prema računovodstvenim politikama nekretnine, postrojenja, oprema i ostala materijalna imovina u knjigovodstvu se vode po istorijskom trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i druga usklađivanja vrijednosti. Iskazane vrijednosti stalnih sredstava u knjigovodstvu odgovaraju stanju utvrđenom po popisu. Međutim, nismo se uvjerali da iskazana vrijednost nekretnina i opreme odgovara tržišnoj fer vrijednosti istih, iako je Društvo još 1998. godine izvršilo neovisnu procjenu većeg dijela građevinskih objekata. Naime, u finansijskim izvještajima iskazane su revalorizacione rezerve u iznosu od 3.385.826 KM prenesene iz ranijeg perioda. Obzirom da je Društvo vršilo revalorizaciju stalnih sredstava prema (u to vrijeme) važećim propisima u Federaciji BiH, po koeficijentima utvrđenim na bazi statističkih podataka koji ne odražavaju tržišnu ili fer vrijednost stalnih sredstava, više je nego izvjesno da ovako utvrđena vrijednost nekretnina, postrojenja i opreme može odstupati od iskazanog stanja. Zbog toga nemamo elemenata i dokaza da su nekretnine, postrojenja i oprema iskazani u vrijednosti za koju Društvo očekuje pritanje ekonomske koristi u narednim periodima. Stoga je moguće da neto knjigovodstvena vrijednost iskazane imovine i pripadajuća amortizacija ne odgovaraju stvarnom stanju. Uvjerali smo se da i nekretnine (zemljište ukupne površine 11.417 m², na kojem je izgrađena zgrada “dvojni hangar”), na koje je preneseno pravo vlasništva po osnovu sudske nagodbe sa firmom “Air Bosna” nisu iskazane po fer ili tržišnoj vrijednosti. Prema potpisanoj izjavi o prebijanju-kompenzaciji, od 30.09.2003. godine, vrijednost pomenute nekretnine jednaka je ukupnom iznosu potraživanja od firme «Air Bosna» nastalom po osnovu ugovora o pružanju usluga, prihvata i otpreme aviona i putnika u periodu od 07.08.1997. do 31.12.2002. godine i iznosi 5.018.329 KM. Iako je od tada proteklo skoro tri godine, pomenuta nekretnina u Društvu se još uvijek vodi kao sredstvo u pripremi. Kao osnovni razlog za to u Društvu navode nepouzdanu vrijednost iste nekretnine. Tokom 2003. godine, Društvo je registrovalo pravno vlasništvo nad zemljištem i građevinskim objektima (upisalo u zemljišne knjige), što smo provjerili uvidom u popis po z.k. izvadcima iz Službe za imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar nekretnina. Međutim, uporedbom iskazane vrijednosti zemljišta po z.k. izvadcima i knjigovodstvene iskazane vrijednosti, utvrdili smo da postoji razlika od 40.425 KM.

Iz naprijed navedenih razloga, nismo u mogućnosti i ne izjašnjavamo se o iskazanim vrijednostima nekretnina u finansijskim izvještajima.

Radi pravilnog iskazivanja imovine po fer ili tržišnoj vrijednosti, u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, preporučujemo da se intenziviraju aktivnosti i da se izvrši procjena vrijednosti cjelokupne imovine Društva. Isto se odnosi i na sredstvo koje se knjigovodstveno vodi kao sredstvo u pripremi (zemljište i hangar).

5.2.2. Finansijska sredstva

U finansijskim izvještajima Društva, finansijska sredstva iskazana su u slijedećim iznosima:

	<u>31.12.2005.</u>	<u>31.12.2004.</u>
Finansijska sredstva	8.281.501	7.849.407
Udjeli u pravna lica u grupi	3.921.564	3.466.612
Ispravka vrijednosti dugoročnih ulaganja	(1.238.582)	(1.197.329)
Ostala dugoročna potraživanja	5.476.324	5.476.324

Uvidom u poslovne knjige i dokumentaciju vezanu za finansijska sredstva, utvrdili smo da Društvo ima udjele u drugim pravnim licima. Početno stanje iskazano na kontu udjela u iznosu od 2.466.612 KM odnosi se na dionice pravnog lica PC «Proactiv». Dionice su nabavljene prethodnih godina. U 2005. godini, kupljeno je još dionica, u ukupnoj vrijednosti od 454.952 KM. Kupovinom ovih dionica, Društvo je povećalo svoje učešće u kapitalu pomenute firme sa 21,18 % na 23,98 %. Iskazana vrijednost ovih dionica na dan 31.12.2005. godine iznosila je 2.921.564 KM. Pored toga, Društvo ima udjele i u Federalnoj direkciji civilne avijacije. Iskazano stanje po ovom osnovu u iznosu od 1.000.000 KM odnosi se na učešće u kupovini radarskog sistema koje je izvršeno 2003. godine, na osnovu odluke Vlade Federacije BiH.

Na ostalim dugoročnim potraživanjima, iskazano je stanje u iznosu od 5.476.324 KM, što se odnosi na oročena devizna sredstva kod Raiffeisen bank d.d. Sarajevo. Ugovore o oročenom deviznom depozitu tokom 2002. godine, potpisao je direktor Društva. Depoziti po dva ugovora, u ukupnom iznosu 2.600.000 EUR-a oročeni su na 36 mjeseci, uz kamatnu stopu od 6 %, uz mogućnost produženja. Po trećem ugovoru, oročenom na 18 mjeseci, kamatna stopa je 4,8 %, takođe uz mogućnost produženja, što je u svim slučajevima i učinjeno.

5.3. Novčana sredstva

Novčana sredstva u finansijskim izvještajima iskazana kao gotovina i ekvivalenti gotovine, iznosila su:

	<u>31.12.2005.</u>	<u>31.12.2004.</u>
Gotovina i ekvivalenti gotovine	7.315.933	5.857.274

Revizijom ovog segmenta poslovanja željeli smo se uvjeriti u pravilnost raspolaganja i postupanja sa novčanim sredstvima na računima kod poslovnih banaka i gotovinom u blagajni Društva. Aplikativni softver POINT 2000 ima poseban modul za blagajne. Pristup modulu ima samo šef knjigovodstva i blagajnik. Blagajna se nakon zaključivanja prenosi u glavnu knjigu. Uvidom u blagajničke izvještaje, uvjerali smo se da se ista redovno zaključuju.

Provedenom revizijom uvjerali smo se da stanje gotovine iskazano na dan 31.12.2005. godine odgovara stanju dnevnih izvoda na Raiffeisen banci d.d. Sarajevo, koja je osnovna poslovna banka Društva. Depozitni račun kod ove banke je račun na koji se prenose sredstva od naknada za slijetanje i naknada za usluge putnicima, a u svrhu osiguranja plaćanja kamata po kreditu EBRD-a. Prilivi iz inostranstva raspoređuju se na deviznim računima, dok se pazari od prodaje avio-karata predaju na agencijske račune otvorene za avio-kompanije sa kojima Društvo saraduje. Usaglašavanje i kontrola stanja računa obavlja se redovno.

5.4. Potraživanja

U finansijskim izvještajima potraživanja su iskazana u slijedećim iznosima:

	<u>31.12.2005.</u>	<u>31.12.2004.</u>
Potraživanja	3.762.114	2.971.069
Kupci	2.156.730	1.388.089
Potraživanja od državnih i drugih institucija	1.592.145	1.565.398
Ostala potraživanja	13.239	17.582

Ukupna potraživanja na dan 31.12.2005. godine, iskazana su u iznosu od 3.762.114 KM. Od navedenog iznosa značajno je napomenuti da su potraživanja od inostranih kupaca iskazana u iznosu od 1.284.061 KM, a od domaćih kupaca 871.007 KM. Iskazana potraživanja od države odnose se na više uplaćeni porez na dobit. Potraživanja se vode po starosnoj strukturi iz koje je vidljivo da su najveći dio iskazanih potraživanja u iznosu od 1.430.474 KM do jednog mjeseca. Potraživanja starija od 180 dana prenose se na sumnjiva i sporna potraživanja i na ispravku rezultata poslovanja. Stanje na ovom kontu na dan 31.12.2005. godine, iznosilo je 260.417 KM. Sektor komercijale vodi brigu o naplati potraživanja, na način da

se za sva potraživanja koja se ne naplaćuju redovno šalju opomene o kojima se izvještava direktor Sektora finansija, koji prati naplatu po opomenama i povratno informiše Sektor komercijale. Kada se iscrpe sve mogućnosti naplate potraživanja, a isto se ne naplati, pokreće se zahtjev za pokretanje tužbe, dostavljenjem relevantne dokumentacije direktoru Sektora za pravne poslove. Tokom 2005.godine vrijednost utuženih potraživanja iznosila je 210.742 KM, od čega je naplaćeno 54.904 KM.

Po izvršenom godišnjem popisu, nadležna popisna komisija je izvršila procjenu sumnjivih i spornih potraživanja i ocijenila da za potraživanja u iznosu od 21.344 KM ne postoji mogućnost naplate, pa je ista predložila njihov otpis. Na osnovu Odluke Vlade Federacije BiH V 39/05, od 24.01.2005.godine, otpisana su i potraživanja od avio kompanije «Air Bosna», nastala u periodu od 2002. do 2003. godine, po osnovu pruženih usluga cateringa, prihvata i opreme aviona i putnika, te zakupa poslovnog prostora, u ukupnom iznosu od 1.041.893 KM.

I pored toga, problem potraživanja od pomenute domaće avio kompanije nije riješen. Od ukupnih potraživanja od domaćih kupaca na dan 31.12.2005. godine, najveći dio odnosi se na potraživanja od iste firme, u iznosu od 466.016 KM, što predstavlja 53,50 % ovih potraživanja. I tokom 2006. godine, evidentan je trend rasta potraživanja od pomenute kompanije.

5.5. Obaveze

U finansijskim izvještajima Društva, iskazane su slijedeće obaveze:

	<u>31.12.2005.</u>	<u>31.12.2004.</u>
UKUPNE OBAVEZE	29.959.820	30.581.439
Dugoročne obaveze	26.028.649	28.390.860
Ostali dugoročni krediti	5.512.166	5.812.913
Ostala dugoročna razgraničenja	20.294.524	22.282.702
Ostale dugoročne obaveze i razgraničenja	221.959	295.245
Kratkoročne obaveze	3.931.171	2.190.579
Ostali kratkoročni krediti	1.634.581	1.417.461
Obaveze prema dobavljačima	1.757.503	307.267
Ostale kratkoročne obaveze	539.087	465.851

Društvo sve svoje obaveze izmiruje u skladu sa ugovorenim rokovima i prema dospijeću. Na osnovu prezentirane dokumentacije, uvjerali smo se da tokom revidirane 2005.godine nije bilo tužbi od strane dobavljača, kako fizičkih, tako ni pravnih lica. Obaveze prema dobavljačima iskazuju se po ročnosti. Uvidom u iste, utvrdili smo da se najveći dio obaveza odnosi na obaveze do jednog mjeseca. Ove obaveze za domaće dobavljače iznosile su 255.869 KM, a za inostrane 1.501.634 KM. Od stranih dobavljača najveće obaveze Društvo je imalo prema slovenačkoj firmi “Possehl” iz Maribora, firmi koja je bila izvođač radova na rekonstrukciji piste.

Najznačajnije obaveze za Društvo po svom iznosu predstavljaju dugoročne obaveze po kreditu EBRD-a broj: 01-6913, od 05.12.1996.godine, u ukupnom iznosu od 9.340.000 USD. Ovaj kredit dobila je Federacija BiH za razvoj prometa. Kredit se uredno otplaćuje polugodišnje fiksnim anuitetima u iznosu od 359.230,77 USD, a na osnovu ponuđene i ugovorene stope LIBOR. Na dan 31.12.2005. godine, obaveze po ovom dugoročnom kreditu iznose 5.512.166 KM. Kratkoročni dio koji se odnosio na 2005. godinu iznosio je 1.634.581 KM. Društvo redovno vrši usklađivanje ovog duga sa Federalnim ministarstvom finansija.

Na kontu dugoročnih razgraničenja iskazane su primljene donacije u vidu stalnih sredstava u iznosu 20.294.524 KM.

5.6. Prihodi

Prihodi se u skladu sa računovodstvenim politikama priznaju po vremenu nastanka, kada postoji vjerovatnoća da će ekonomska korist povezana sa transakcijom pristići u Društvo i kad se iznos prihoda može izmjeriti. U narednoj tabeli, daju se uporedni podaci o ostvarenim prihodima u 2005. godini, u odnosu na prethodnu godinu i u odnosu na planirane u istoj godini:

	<u>Ostvareni u 2004.</u>	<u>Planirani u 2005.</u>	<u>Ostvareni u 2005.</u>
Prihodi od poslovanja	23.162.943	23.774.840	25.274.390
Avijacijske usluge	17.952.406	18.500.000	19.917.104
Cargo usluge	1.198.955	1.200.000	1.243.200
Komplementarne usluge	2.317.373	2.390.000	2.455.196
Trgovina	666.125	609.840	407.462
Ugostiteljstvo i catering	1.028.084	1.075.000	1.251.428
Prihodi od finansiranja	1.279.388	599.000	875.730
Prihodi od donacija	2.022.471	1.909.000	2.030.567
Ostali prihodi	178.743	195.000	95.203
UKUPNI PRIHODI	26.643.545	26.477.840	28.275.890

Iz tabele je vidljivo da je najveći dio prihoda ostvaren iz osnovne djelatnosti, i to po osnovu pružanja avijacijskih usluga. Učešće ovih prihoda u ukupnim prihodima je 70 %. Isti su u najvećoj mjeri (96 %) ostvareni od pružanja usluga ino kompanijama. Povećanje ovih prihoda u odnosu na prethodnu godinu i na planirane postignuto je zahvaljujući uvođenju u redovni avio promet dvije nove aviokompanije.

Prihodi od komplementarnih usluga također imaju trend rasta, a isti se odnose na prihode od zakupnina, od iznajmljivanja prostora za reklamu, od parkinga, korištenja i iznajmljivanja putničkih salona i od prodaje karata.

Prihodi od trgovine manji su u odnosu na prethodnu godinu, a također u odnosu na planirane. Prema izjavama odgovornih lica, donošenje novog Zakona o akcizama imalo je negativne posljedice na segment poslovanja Društva u bescarinskoj prodavnici tokom 2005. godine, kako zbog visine akciza utvrđene za duhan, duhanske preradevine i alkohol, tako i zbog načina njihovog obilježavanja. Primjena ovog zakona dovela je do reduciranja asortimana roba od strane inostranih partnera (ne nude više cigarete i alkohol), što se direktno odrazilo na pad prometa i prihoda Društva po osnovu prodaje u bescarinskoj prodavnici.

Prihodi od ugostiteljstva imaju trend rasta. Značajno je napomenuti da softverski sistem omogućava Upravi da u svakom trenutku ima uvid u ostvarene pazare po svim prodajnim mjestima (restoran, sneck-bar, fast-food, kafe-kuhinja i catering).

Prihode od finansiranja ostvarene u iznosu od 875.730 KM, čine prihodi od kamata, nastali po osnovu oročenih depozita kod poslovne banke i prihodi od pozitivnih kursnih razlika.

Prihodi od donacija (donacije primljene u periodu od 1998. do 2001. godine) nastali su po osnovu primjene važećih propisa u računovodstvu, prije svih Računovodstvenog standarda 20 – Računovodstvo donacija i pomoći.

Ostali prihodi predstavljaju prihode koji su nastali povremeno, a vezani su za poslovanje iz prethodnih obračunskih perioda (npr. naplaćena otpisana potraživanja).

Provedenom revizijom uvjerali smo se da knjigovodstveni program u Društvu daje pouzdane podatke o finansijskom položaju Društva u cjelini. Uvjerali smo se da Sektor finansija nastoji ažurno evidentirati sve poslovne promjene sa ciljem postizanja dnevne ažurnosti. Revizijski tim nije imao primjedbi na ovaj poslovni proces.

5.7. Rashodi

Rashodi se u finansijskim izvještajima priznaju primjenom računovodstvenog načela sučeljavanja prihoda i rashoda, direktnim povezivanjem troškova sa odgovarajućim prihodovnim transakcijama i sistemskom alokacijom troškova nabavke tijekom vijeka trajanja nastalog troška. Ukupni rashodi u 2005. godini ostvareni su u iznosu od 21.915.264 KM i manji su od planiranih u iznosu od 24.301.500 KM za 10%. U narednoj tabeli daje se uporedni pregled rashoda ostvarenih u 2005. godini u odnosu na planirane i rashode u prethodnoj godini:

	<u>Ostvareni u 2004.</u>	<u>Planirani u 2005.</u>	<u>Ostvareni u 2005.</u>
Rashodi od poslovanja	18.780.180	22.611.500	20.364.437
Rashodi od finansiranja	588.930	1.140.000	1.358.931
Ostali rashodi	281.454	550.000	191.896
UKUPNI RASHODI	19.650.564	24.301.500	21.915.264

Iz tabele je vidljivo da su u odnosu na 2004. godinu, rashodi porasli, ali i da su bili manji u odnosu na planirane. Značajan rast imali su rashodi od finansiranja, prije svega zbog negativnih kursnih razlika, kao i rasta kamatne stope po osnovu obaveza po kreditu EBRD-a. Rashodi od poslovanja veći su za 8 % u odnosu na prethodnu godinu, ali i za 10 % manji u odnosu na planirane. U okviru ovih rashoda, koji predstavljaju troškove poslovanja, revidirani su neki, značajniji, i to:

5.7.1. Troškovi sirovina i materijala

Troškovi sirovina i materijala u 2005. godini iznosili su 1.142.803 KM i za 71,15 % veći su u odnosu na prethodnu godinu i za 2,49 % u odnosu na plan. Ovi troškovi uglavnom se odnose na utrošeni materijal i sirovine za ugostiteljstvo, materijal za zaštitu na radu, materijal za odleđivanje piste i aviona, materijal za održavanje čistoće, kancelarijski materijal, kao i ostali potrošni materijal, što se daje u slijedećoj tabeli:

	<u>Ostvareni u 2004.</u>	<u>Planirani u 2005.</u>	<u>Ostvareni u 2005.</u>
Troškovi sirovina i materijala	667.713	1.115.000	1.142.803
- Utrošeni mat. i sirov. za ugostit.	35.843	40.000	52.749
- Utrošeni mater. za odleđ. piste	103.408	170.000	260.955
- Materijal za zaštitu na radu	35.919	300.000	216.172
- Utrošeni kancelarijski materijal	82.112	85.000	78.667
- Utrošeni materijal za održ. čistoće	70.915	74.500	92.974
- Utrošeni ostali materijal - fluid	199.928	217.000	247.589
- Ostali troškovi materijala	139.587	228.500	193.697

U okviru ukupno ostvarenih ovih troškova revidirali smo značajnije, i to sa stanovišta postupanja u skladu sa važećim propisom o javnim nabavkama, Zakonom o javnim nabavkama BiH i njegovim provedbenim propisima, a takođe i vlastitim aktom Društva, Pravilnikom o nabavci roba i vršenju usluga broj: 01-2134/05, od 04.04.2005. godine, na koji je saglasnost dalo i resorno Federalno ministarstvo prometa i komunikacija.

- Nabavka fluida za odleđivanje aviona i fluida za odleđivanje piste i granulata za odleđivanje piste.

Predmetna nabavka predviđena je Planom poslovanja. Odluku o pokretanju nabavke (za tri Lot-a) donio je Nadzorni odbor preduzeća. Prema istoj odluci, predračunska visina sredstava potrebnih za realizaciju nabavke iznosi cca 170.000 EUR-a i ista će se realizovati metodom otvorenog postupka. Istom Odlukom, imenovana je Komisija od pet članova. Obavještenje o nabavci objavljeno je 18.07.2005. godine. Objavljeni podaci se razlikuju od podataka iz odluke. U odluci su navedeni podaci o nabavci samo za jednu godinu, dok se u obavještenju navedeni okvirni podaci za tri godine, što podrazumijeva zaključenje okvirnog sporazuma. Do datog roka za prijem ponuda pristigle su 3 ponude, i to od ino firmi: «Brenntag» i «Clariant Consulting» iz Hrvatske i «Octagon Process Inc.» iz Austrije. Otvaranje ponuda obavljeno je 31.08.2005. godine. Komisija je konstatovala da su sve tri dostavljene ponude formalno ispravne. Nije bilo primjedbi predstavnika ponuđača. U Izvještaju Komisije od 02.09.2005. godine, navodi se da su od tri prispjele ponude za svaki Lot prijavljene po dvije. Stoga je Komisija procijenila da dostavljeni broj ponuda (manji od tri) ne osigurava stvarnu konkurenciju, shodno članu 12. stav b) tačka 4. Zakona o javnim nabavkama, te je shodno tome predložila da se nadmetanje poništi. Prihvaćajući prijedlog Komisije, dana, 05.09.2005. godine, direktor Društva donio je Odluku o poništenju postupka nabavke medija za odleđivanje aviona. Postupak predmetne nabavke je ponovljen. U ponovnom postupku, direktor Društva je istoga dana, 05.09.2005. godine, donio dvije odluke, i to: Odluku o nabavci Fluida za odleđivanje aviona Tip IV, za 240 tona (koliko je predviđeno za tri godine), u godišnjoj vrijednosti od cca 100.000 EUR-a i Odluku o nabavci Fluida za odleđivanje piste (Lot 1) i Granulata za odleđivanje piste (Lot 2) takođe u količinama za tri godine, u godišnjoj vrijednosti od cca 80.000 EUR-a za oba Lot-a. Dva posebna obavještenja o nabavci (ponovna objava) objavljena su 12.09.2005. godine. Kriteriji za dodjelu ugovora nisu promijenjeni. Uz navedene kriterije, prihvatljiva je ekonomski najpovoljnija ponuda. Na prvi tender pristigla je samo jedna ponuda («Octagon Process Inc.» iz Austrije), a na drugi dvije («Brenntag» i «Clariant Consulting» iz Hrvatske). Ponude su otvorene odvojeno, u zakazano vrijeme, dana, 12.10.2005. godine. Komisija je konstatovala da su iste formalno ispravne.

U Izvještaju Komisije za prvi tender navodi se da je do naznačenog roka prispjela samo jedna ponuda i da ista sadrži sve tražene elemente. Stoga Komisija predlaže da se ponuda firme «Octagon Process Inc.» prihvati, posebno imajući u vidu početak zimske sezone. Prihvatajući prijedlog Komisije, direktor Društva donio je Odluku o izboru pomenutog ponuđača. Jednogodišnji ugovor, u vrijednosti od 92.000 EUR-a, sa izabranim ponuđačem potpisao je direktor Društva. Istovremeno, između ugovornih strana zaključen je i Okvirni sporazum na tri godine, u ukupnoj vrijednosti od cca 276.000 EUR-a.

Nakon bodovanja po utvrđenim kriterijima i za drugi tender (dva Lot-a), Komisija je sačinila izvještaj, prema kojem je kao najpovoljnijeg ponuđača predložila firmu «Clariant Consulting», što je direktor Društva i prihvatio. Nakon donošenja odluke o izboru, kao i kod prvog tendera, ugovor (u godišnjoj vrijednosti od 70.000 EUR-a) i Okvirni sporazum (u vrijednosti od cca 210.000 EUR-a), potpisao je direktor Društva.

Rezimirajući provedene postupke predmetnih nabavki, smatramo da iz slijedećih razloga nisu u potpunosti ispoštovane procedure propisane važećim propisima o javnim nabavkama i vlastitim aktom:

Objavljeni podaci o javnom nadmetanju i vrijednost potpisanih okvirnih sporazuma razlikuju se od podataka iz Odluke o pokretanju nabavke donesene od strane Nadzornog odbora. Direktor Društva donio je posebne odluke o nabavkama i nakon provedenih postupaka zaključio ugovore i okvirne sporazume, iako je odredbama člana 4. Pravilnika o javnim nabavkama regulisano da za sve nabavke preko 100.000 KM direktor treba da ima saglasnost Nadzornog odbora. Saglasnost za predmetne nabavke data je naknadno, februara 2006. godine. Nismo se uvjerali ni da predmetne robe spadaju u kategoriju roba za koje se može zaključiti okvirni sporazum na period od tri godine. Evidentna je i nedosljednost Komisije za provođenje predmetne nabavke. Iako su u prvom nadmetanju pristigle po dvije ponude, radi čega je isto poništeno, u ponovljenom postupku, Komisija je prihvatila i vrednovala samo jednu ponudu prispjelu na Lot-1 i dvije ponude prispjele na Lot-2. Ovakav odabir ponuđača, Komisija u svom obrazloženju pravda početkom zimske sezone. Mišljenja smo da isto ne bi trebalo da bude u domenu i u nadležnosti Komisije. Komisija je formirana da provede otvoreni postupak u skladu sa važećim propisima o javnim nabavkama, dok je blagovremenost objavljivanja i ažurnost javnih nabavki u nadležnosti Uprave.

- Nabavka materijala za zaštitu na radu

Troškovi nabavke uniformi planirani u iznosu od 300.000 KM, a ostvareni u iznosu od 216.172 KM, nastali su u skladu sa Pravilnikom o službenoj odjeći broj: 01-6576, od 24.12.2004.godine. Ovaj akt propisuje vrstu, količine i rokove trajanja službenih odora. Procedura izbora dobavljača provedena je u skladu sa ranije važećom Uredbom o postupku nabavke roba, vršenju usluga i ustupanju radova, obzirom da je postupak predmetne nabavke počeo prije stupanja na snagu Zakona o javnim nabavkama BiH. Proceduru nabavke uniformi uradila je Služba komercijale, na osnovu specifikacija potrebnih količina koje su svi sektori dostavili. Direktor sektora za pravne i kadrovske poslove organizira i prati postupak evidentiranja i zaduženja službene odjeće, te se na osnovu evidencije iz ovog sektora prate rokovi trajanja. Uniforma kojima je istekao rok trajanja, razdužuju se i vraćaju u skladište, a nakon toga brišu iz evidencije. Nakon objavljivanja javnog poziva za ukupno 9 lot-ova, Komisija je izvršila bodovanje po postavljenim kriterijima iz metodologije za vrednovanje ponuda i uputila prijedlog direktoru o izboru najpovoljnijih dobavljača po svim lotovima. Na sjednici održanoj dana, 04.04.2005.godine, Nadzorni odbor je dao saglasnost na izbor dobavljača po ovom tenderu.

5.7.2. Troškovi energije

Troškovi energije u 2005. godini iznosili su 896.012 KM i za 12,63 % su veći u odnosu na iste troškove u prethodnoj godini. Ovi troškovi odnose se na utrošenu el.energiju, vodu, plin i pogonsko gorivo, što se daje u slijedećoj tabeli:

	<u>Ostvareni u 2004.</u>	<u>Planirani u 2005.</u>	<u>Ostvareni u 2005.</u>
Troškovi energije	795.533	895.000	896.012
- Utrošena el.energija	185.657	195.000	196.604
- Utrošena voda	226.931	250.000	282.870
- Utrošeni benzin, nafta i mazivo	200.365	250.000	230.403
- Utrošeno ostalo pog.gorivo – plin	182.580	200.000	186.135

Od naprijed navedenih troškova revidirali smo **troškove goriva (utrošeni benzin, nafta i mazivo)**. Ovi troškovi planirani u iznosu od 250.000 KM, ostvareni su u iznosu od 230.403 KM i za 15 % su veći od istih troškova u prethodnoj godini. Nabavku goriva takođe smo revidirali sa aspekta postupanja po Zakonu o javnim nabavkama. U skladu sa članom 11. navedenog zakona, po pregovaračkom postupku, bez obavijesti, izvršen je izbor firme «Energopetrol» koji ima benzinsku pumpu na platformi aerodroma na kojoj se snabdijevaju i sva neregistrirana vozila (vozila koja ne napuštaju pistu i krug aerodroma). Na potpisivanje ugovora sa firmom «Energopetrol», u vrijednosti od 170.000 KM, dali su suglasnost direktori tri sektora.

Za nabavku lož ulja u otvorenom postupku komisija je od prispjele tri ponude predložila, a direktor prihvatio, firmu «Hifa-petrol» d.o.o. za povremenu isporuku lož ulja. Dana, 29.07.2005.godine, sa ovom firmom potpisan je i okvirni sporazum za period tri godine. Saglasnost za potpisivanje ugovora, u skladu sa važećim Pravilnikom o javnim nabavkama, dali su direktori svih sektora.

Preporučujemo Upravi Društva da se u svim slučajevima javnih nabavki dosljedno poštuju i provode procedure propisane Zakonom o javnim nabavkama BiH i njegovim provedbenim, podzakonskim aktima, kao i vlastitim aktom o javnim nabavkama.

5.7.3. Troškovi amortizacije

Ukupni troškovi amortizacije u 2005. godini iznosili su 5.135.635 KM i za 3,06 % su veći u odnosu na obračunatu amortizaciju u prethodnoj godini, ali i za 14,41 % manje u odnosu na planiranu, što se daje u sljedećoj tabeli:

	<u>Ostvarena u 2004.</u>	<u>Planirana u 2005.</u>	<u>Ostvarena u 2005.</u>
Amortizacija	4.983.304	6.000.000	5.135.635
- Amortizacija nemat.staln. sredst.			5.116.164
- Amortizacija materij.staln.sredst.			19.471

Provedenom revizijom utvrdili smo da se obračun amortizacije vršio u skladu sa vlastitim računovodstvenim politikama donesenim u 2004.godini, a na temelju važećih propisa iz oblasti računovodstva (Zakon o računovodstvu, Kodeks računovodstvenih načela, FBiH Računovodstveni standardi i Nomenklatura), koji su se primjenjivali na stalna sredstva. Amortizaciju stalnih sredstava u Društvu su obračunavali metodom linearne amortizacije primjenom proporcionalnih stopa propisanih Nomenklaturom.

Imajući u vidu raniji nalaz i konstatacije vezane za nekretnine (navedene pod tačkom 5.1.), nismo u mogućnosti i ne možemo potvrditi ni tačnost iskazane (obračunate) amortizacije.

Obzirom da je u međuvremenu stupio na snagu novi Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH i da su objavljeni Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja (uključujući i Međunarodne računovodstvene standarde), neophodno je postojeći vlastiti akt uskladiti sa novim propisima iz oblasti računovodstva.

Preporučujemo Upravi da postojeće vlastite akte koji regulišu oblast računovodstva u potpunosti uskladi sa novim Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH.

5.7.4. Troškovi zaposlenih - plaće i naknade zaposlenih

Plaće i naknade plaća isplaćene su u iznosu od 8.792.949 KM, što je za 8 % više u odnosu na prethodnu godinu, a za 6 % manje u odnosu na planirane. Ostali troškovi zaposlenih iznosili su 1.320.156 KM i za 12 % su veći u odnosu na prethodnu godinu, a za 2 % manje u odnosu na plan, što se daje u sljedećoj tabeli:

	<u>Isplaćene u 2004.</u>	<u>Planirane u 2005.</u>	<u>Isplaćene u 2005.</u>
Plaće i naknade plaća	8.126.450	9.345.000	8.792.949
- Neto plaće i naknade	4.794.717	5.513.550	5.172.379
- Porez na plaću i doprinosi	3.331.733	3.831.450	3.620.570
Ostali troškovi zaposlenih	1.180.122	1.354.000	1.320.156
- Topli obrok	854.040	987.000	951.698
- Regres za godišnji odmor	254.985	285.000	275.654
- Prijevoz na posao i sa posla	71.097	82.000	92.804

Revizijom smo utvrdili slijedeće:

- Obračun i isplata plaća zaposlenim vršena je u skladu sa ostvarenim rezultatima poslovanja i internim aktima poduzeća za ukupno 340 uposlenih od čega je 31 na određeno vrijeme. U skladu sa članom 52. Pravilnika o radu, i prilogu o visini plaća, dodacima i naknadama plaća uz pravilnik, plaće su se se isplaćivale do 10-og u mjesecu za protekli mjesec. Plaće su se obračunavale na osnovu pojedinačnih ugovora o radu potpisanim sa svim uposlenicima, u skladu sa Pravilnikom o radu i koeficijentima za obračun plaća zaposlenika. Odluku o visini koeficijenta donijela je Uprava Društva. Odluka o visini koeficijenta broj: 01-3228, od 28.07.2003. godine, bila je na snazi do 01.07.2005. godine, od kada se počela primjenjivati nova odluka o visini koeficijenta broj: 01-5764, od 14.11.2005. godine, ali sa primjenom retroaktivno. Novom odlukom, neki koeficijenti, posebno rukovodećih radnih mjesta znatno su povećani.
- Uvidom u knjigovodstvene podatke utvrdili smo da se na primanja uposlenih redovno obračunavaju i uplaćuju pripadajući porezi i doprinosi. Topli obrok isplaćen u 2005. godini, u ukupnom iznosu od 948.880 KM, isplaćivao se mjesečno, u skladu sa važećim aktima. Troškovi prijevoza na posao i sa posla isplaćeni su u iznosu od 92.804 KM, takođe u skladu sa važećim aktima.
- Na ime jubilarnih nagrada i prigodnih praznika, a na osnovu odluka direktora, isplaćeno je ukupno 98.230 KM. Uvidom podatke u knjigovodstvu utvrdili smo da je po tom osnovu obračunat i uplaćen pripadajući porez.
- Regres za godišnji odmor isplaćen je u ukupnom iznosu od 275.654 KM. Regres je obračunat i isplaćen na osnovu odluke direktora, u visini 70 % posljednje isplaćene plaće zaposleniku.
- Troškovi po osnovu ugovora o djelu i naknade za privremene i povremene poslove isplaćeni su u iznosu od 18.690 KM. Osnov za navedene troškove su zaključeni ugovori o djelu i obavljani poslovi po raznim osnovama.

5.7.5. Zdravstvene usluge

Troškovi zdravstvenih usluga iskazani su u okviru ostalih troškova poslovanja:

	<u>Ostvarene u 2004.</u>	<u>Planirane u 2005.</u>	<u>Ostvarene u 2005.</u>
Ostali troškovi poslovanja	527.847	800.000	578.276
- Komun.usluge (voda, zašt., čist.)	29.999	35.000	40.584
- Zdravstvene usluge	127.209	170.000	130.312
- Usluge revizija	33.400	40.000	37.062
- Usluge za stručno usavršavanje	37.850	70.000	68.876
- Ostale nepomenute usluge	57.840	100.000	76.835
- Usluge prof.vatrogasne brigade	94.231	100.000	115.853
- Ostali troškovi poslovanja	147.319	285.000	108.754

Troškovi zdravstvenih usluga u ukupnom iznosu od 130.312 KM nastali su na osnovu potpisanog ugovora sa Službom hitne pomoći. Radi se o obaveznom prisustvu dežurnih ekipa na aerodromu. Redovni pregled uposlenika koji rade sa HTZ opremom obavlja se u poliklinici «MIMO MEDICAL» koja je odabrana po procedurama propisanim Zakonom o javnim nabavkama BiH. U postupku odabira, od pristigle tri ponude, Komisija je kao najpovoljniju odabrala pomenutu polikliniku, sa kojom je sklopljen ugovor u vrijednosti od 9.270 KM.

5.7.6. Zakupnine

Troškovi zakupnina u 2005. godini iznosili su 138.659 KM, što se daje u slijedećoj tabeli:

	<u>Ostvarene u 2004.</u>	<u>Planirane u 2005.</u>	<u>Ostvarene u 2005.</u>
Zakupnine	24.456	106.000	138.659
- Zakupnine za poslovni prostor			103.510
- Zakupnine za opremu			7.649
- Zakupnine za zemljište			27.500

Najveći dio ovih troškova odnosio se na zakupljeni poslovni prostor. Po ovom osnovu troškovi su iznosili 103.510 KM. Preostali dio odnosio se na zakup zemljišta u iznosu od 27.500 KM i zakup za opremu u iznosu od 7.649 KM. Zbog značajnog povećanja ovih troškova u odnosu na prethodnu godinu izvršili smo provjeru osnova nastanka istih.

Troškovi zakupa za poslovni prostor nastali su po osnovu zaključenog ugovora sa Poslovnim centrom «Proaktiv» d.d. Sarajevo, koja je ranije imala status i bila registrovana kao «Slobodna zona Sarajevo» d.d. Sarajevo. Ugovor o zakupu poslovnog prostora sa navedenom firmom zaključen je dana, 12.10.2004. godine. Isti je potpisao direktor Društva. Potpisanim ugovorom regulisan je zakup poslovnog prostora, zvanog Upravna zgrada-PC, koji se sastojao od 23 prostorne cjeline (kancelarije), pomoćnih prostorija (sanitarne čvorovi) i pripadajućeg parkinga, ukupne površine 622,50 m². Ugovor je zaključen na dvije godine, u svrhu obavljanje poslova iz vlastite djelatnosti Društva. Prostori nisu bili u funkciji. Društvo, kao zakupac se obavezalo da će predmetni poslovni prostor dovesti u upotrebljivo stanje na svoj teret i da će na ime zakupnine plaćati mjesečni iznos od 7.600 KM, uvećan za pripadajući porez na promet usluga. Prema izjavama odgovornih lica u Društvu, predmetni poslovni prostor trebao je služiti za redovno obavljanje administrativno stručnih poslova, obzirom da su imali namjeru renovirati postojeći poslovni prostor i preseliti se u iznajmljeni.

Zakupljeni poslovni prostor nije uređen, niti korišten u predviđene svrhe, već je poslužio kao skladište, a fakture u mjesečnom iznosu od 8.360 KM, redovno su ispostavljene i uredno plaćane. Navedeni ugovor, potpisan na dvije godine, ističe u oktobru ove godine. Po tom osnovu, troškovi poslovanja Društva samo u revidiranoj godini veći su za 103.510 KM.

Ugovor o zakupu zemljišta zaključen je sa istom firmom dana, 02.11.2005. godine. Predmetno zemljište koristilo je Društvo, ali je isto, tokom 2005. godine, ukupne površine 4.500 m², pripalo i uknjiženo u zemljišne knjige nadležnog Opštinskog suda Sarajevo u korist PC «Proaktiv» d.d. Sarajevo. Ugovorne strane su se usaglasile da Društvo, na ime dotadašnjeg korištenja zemljišta, uplati paušalni iznos od 9.000 KM, dok će se zakup za dalji period regulisati posebnim ugovorom. Novim ugovorom, Društvu je predato predmetno zemljište u viđenom stanju na neodređeno vrijeme, po cijeni od 8.000 KM mjesečno, uvećanoj za pripadajući porez.

U vezi poslovnih odnosa između Društva i pravnog lica PC «Proaktiv» d.d. Sarajevo, naša dalja ispitivanja pokazala su da se radi o povezanim strankama. Društvo ima značajan udio u PC «Proaktiv» d.d. Sarajevo, a samim tim i značajan uticaj. Učešće Društva u udjelima pomenutog pravnog lica na dan 31.12.2005. godine bilo je 23,98 %, dok je u vrijeme provođenja predmetne revizije (na dan 15.05.2006. godine) bilo i veće (27,94 %), što mu daje mogućnost učešća u odlukama o finansijskoj i operativnoj politici.

Zbog naprijed navedenog preporučujemo da prilikom zaključivanja svih vrsta ugovora, prioritet treba da bude ekonomska korist i interes Društva.

U konkretnom slučaju, zbog značajnog udjela u PC «Proactiv», smatramo da su se interesi Društva mogli i da se i dalje mogu štiti i uticajem na donošenje poslovnih i finansijskih odluka, kako je predviđeno MRS – 24 i MRS – 28, odnosno, FBiH RS – 24 i FBiH RS – 28, koji su se primjenjivali u revidiranoj godini.

5.7.7. Ostali značajniji i karakteristični troškovi i rashodi

	<u>Ostvareni u 2004.</u>	<u>Planirani u 2005.</u>	<u>Ostvareni u 2005.</u>
Dnevnice i putni troškovi	66.862	117.000	143.798
Troškovi mobitela	32.720	35.000	33.506
Troškovi reprezentacije	42.607	70.000	54.738

Uvidom u dokumentaciju vezanu za još neke karakteristične troškove nastale u 2005. godini, utvrdili smo slijedeće:

- Dnevnice za službena putovanja isplaćivale su se u skladu važećim propisima i vlastitim aktima Društva. Na osnovu odluke Uprave Društva, a pozivajući se na član 41. Pravilnika o plaćama, dnevnice su se isplaćivale u iznosima većim od utvrđenih, neoporezivih. Tako se dnevnice za rukovodeća radna mjesta isplaćivale u iznosima koji su za 40 KM veće, a za ostala radna mjesta za 20 KM veće od propisanih, neoporezivih. Prilikom ovakvog obračuna dnevnica, na razliku su obračunavali i uplaćali pripadajući iznos poreza od 69 %.
- Troškovi korištenja mobilnih aparata vode se i prate po zaposlenima. Za radnike koji rade na rukovodnim radnim mjestima, ovi troškovi se priznaju u cjelosti, dok se za ostale radnike, u skladu sa Odlukom broj: 584, od 12.11.2002.godine, priznaje samo iznos do 50 KM. Razlika eventualno većeg iznosa se refundira, odnosno, obustavlja od plaće radnika.
- U Društvu se vodi evidencija prosječne potrošnje goriva po automobilu (18 registriranih automobila), o čemu se sačinjavaju mjesečni izvještaji.
- Troškovi reprezentacije ostvareni su u okviru planiranih, u skladu sa Odlukom broj: 01-11419, od 10.06.1999.godine, o čemu Sektor finansija sačinjava redovne mjesečne izvještaje.

6. KOMENTAR

Uprava J.P. Aerodrom «Sarajevo» d.o.o. je u ostavljenom roku dostavila svoj komentar na Nacrt izvještaja o reviziji finansijskih izvještaja, dopisom broj: 05-03-5587/1, od 22.07.2006. godine.

Uprava prihvata preporuku u pogledu potrebe za procjenom imovine, radi čega će u narednom periodu poduzeti neophodne aktivnosti s ciljem njene adekvatne procjene.

Nismo se mogli složiti sa obrazloženjem Uprave vezano za finansijske transakcije koje su nastale po osnovu isplaćenih troškova zakupa u iznosu od 103.510 KM. Razlog našeg neslaganja je poslovni odnos između Društva i pravnog lica PC «Proactiv», obzirom da se radi o povezanim pravnim licima u kojem Društvo ima značajan udio u vlasništvu (preko 20 %). Po tom osnovu Uprava Društva imala je mogućnost značajnog uticaja na učešće u odlukama o finansijskoj i operativnoj politici i na taj način mogla je štiti svoje interese. Pored nastalih troškova po navedenom osnovu, Društvo je priznalo i gubitak PC «Proactiv», čime je umanjilo svoju imovinu za iznos od 41.253 KM. Navodi u komentaru da PC «Proactiv» ima samo jednog uposlenog radnika, samo ukazuje o nedovoljnoj kontroli svojih udjela u povezanom pravnom licu.

Za implementaciju naših preporuka stojimo Vam na raspolaganju.

Zahvaljujemo se svom osoblju koje je kontaktiralo sa nama tokom provođenja revizije na izuzetno korektnoj saradnji.

Viši revizor:

Ismeta Junuzović, dipl.oec.

Tim za reviziju:

Dubravka S. Barbarić, dipl.oec.

Sead Čorbo, dipl.oec.